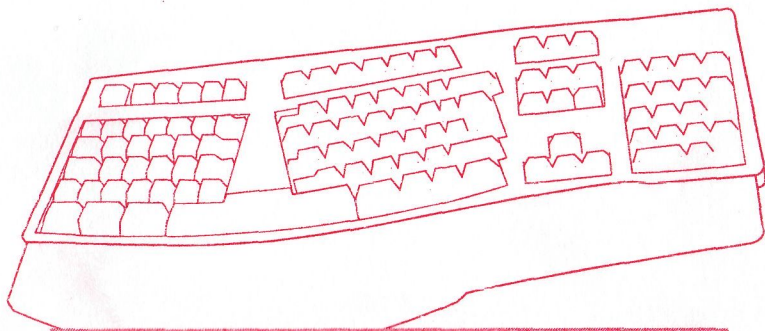

Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»
(ПУЕТ)

ІНФОРМАТИКА ТА СИСТЕМНІ НАУКИ (ІСН-2013)

Матеріали
IV Всеукраїнської
науково-практичної конференції

(м. Полтава, 21–23 березня 2013 року)

ПОЛТАВА
ПУЕТ
2013

Національна академія наук України
Центральна спілка споживчих товариств України
Українська Федерація Інформатики

ІНФОРМАТИКА ТА СИСТЕМНІ НАУКИ (ІСН-2013)

Матеріали IV Всеукраїнської
науково-практичної конференції
(м. Полтава, 21–23 березня 2013 року)

За редакцією професора Ємця О. О.

Полтава
ПУЕТ
2013

УДК 004-519.7
ББК 32.973я431
I-74

Розповсюдження та тиражування без офіційного дозволу ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» заборонено

Програмний комітет

Співголови:

І. В. Сергієнко, д.ф.-м.н., професор, академік НАН України, генеральний директор Кібернетичного центру НАН України, директор Інституту кібернетики імені В. М. Глушкова НАН України;
О. О. Нестуля, д.і.н., професор, ректор ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі».

Члени програмного комітету:

В. К. Задірака, д.ф.-м.н., професор, член-кореспондент НАН України, завідувач відділу оптимізації чисельних методів Інституту кібернетики імені В. М. Глушкова НАН України;
Г. П. Донець, д.ф.-м.н., с.н.с., завідувач відділу економічної кібернетики Інституту кібернетики імені В. М. Глушкова НАН України;
О. О. Ємець, д.ф.-м.н., професор, завідувач кафедри математичного моделювання та соціальної інформатики ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»;
В. А. Заславський, д.т.н., професор, професор кафедри математичної інформатики Київського національного університету імені Тараса Шевченка;
О. С. Куценко, д.т.н., професор, завідувач кафедри системного аналізу і управління Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»;
О. М. Литвин, д.ф.-м.н., професор, завідувач кафедри вищої та прикладної математики Української інженерно-педагогічної академії;
О. С. Мельниченко, к.ф.-м.н., професор, професор кафедри математичного аналізу та інформатики Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка;
А. Д. Тевляшев, д.т.н., професор, академік Української нафтогазової академії, завідувач кафедри прикладної математики Харківського національного університету радіоелектроніки;
Т. М. Барболіна, к.ф.-м.н., доцент, завідувач кафедри математичного аналізу та інформатики Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка.

Інформатика та системні науки (ІСН-2013) : матеріали IV Всеукр.
I-74 наук.-практ. конф., (м. Полтава, 21–23 берез. 2013 р.) / за ред. Ємця О. О. –
Полтава : ПУЕТ, 2013. – 323 с.

ISBN 978-966-184-211-2

Збірник тез конференції містить сучасну проблематику в таких галузях інформатики та системних наук, як теоретичні основи інформатики і кібернетики, математичне моделювання і обчислювальні методи, математичне та програмне забезпечення обчислювальних машин і систем, системний аналіз і теорія оптимальних рішень. Представлено доповіді, що відображають проблеми сучасної підготовки фахівців з інформатики, прикладної математики, системного аналізу та комп'ютерних інформаційних технологій.

Збірка розрахована на фахівців з кібернетики, інформатики, системних наук.

УДК 004+519.7
ББК 32.973я431

*Матеріали друкуються в авторській редакції мовами оригіналів.
За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідають автори.*

ISBN 978-966-184-211-2

© Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», 2013

<i>Емец О. А., Емец А. О.</i> Представление нечетких систем линейных уравнений через интервальные системы линейных уравнений	84
<i>Емец О. А., Емец Е. М., Штомпель П. С.</i> О генетическом алгоритме при оптимизации на перестановках	93
<i>Євтушенко С. О.</i> Програмна реалізація евристичного методу розв'язування задачі упакування прямокутників в нечіткій постановці.....	97
<i>Ємець О. О., Ємець Є. М., Олексійчук Ю. Ф.</i> Метод імітації відпалу для комбінаторної задачі знаходження максимального потоку	100
<i>Ємець О. О., Ольховська О. В.</i> Векторна система в доведенні збіжності модифікованого ітераційного методу для задачі оптимізації ігрового типу на переставленнях.....	103
<i>Ємець О. О., Парфьонова Т. О.</i> Оцінювання в методі гілок та меж при оптимізації на евклідовій множині сполучень	106
<i>Ємець О. О., Тур О. В.</i> Одна відповідність між елементами загальної множини розміщень та розміщеннями без повторень	111
<i>Ємець О. О., Чілікіна Т. В.</i> Про кількість елементів в загальних множинах розміщень та полірозміщень	117
<i>Желдак Т. А.</i> Планування виконання замовлень металургійними підприємствами на основі розв'язків комбінаторних задач	125
<i>Іванова Т. А.</i> Точное определение средних значений внутри интервалов в информатике	129
<i>Іванов С. М., Карасюк В. В.</i> Модель системи знань для спрямованого навчання.....	133
<i>Івахова Ю. С.</i> Програмне забезпечення для тренажера з теми: «Матриця суміжності та інцидентності» дистанційного навчального курсу «Дискретна математика».....	136
<i>Касьянюк В. С.</i> Об одной оценке вектора параметров по данным нелинейной модели измерений.....	139

6. Ємець О. О. Моделі евклідової комбінаторної оптимізації: монографія / О. О. Ємець, О. О. Черненко. – Полтава : ПУЕТ, 2011. – 204 с. Режим доступу : <http://dspace.uccu.org.ua/handle/123456789/354>.
7. Емец О. А. Оптимизация дробно-линейных функций на размещении: монография / О. А. Емец, О. А. Черненко. – К. : Наукова думка, 2011. – 154 с. Режим доступа : <http://dspace.uccu.org.ua/handle/123456789/467>.
8. Ємець О. О. Розв'язування задач комбінаторної оптимізації на нечітких множинах: монографія / О. О. Ємець, Ол-ра О. Ємець – Полтава : ПУЕТ, 2011. – 239 с. Режим доступу : <http://dspace.uccu.org.ua/handle/123456789/352>.
9. Ємець О. О. Транспортні задачі комбінаторного типу: властивості, розв'язування, узагальнення : монографія / О. О. Ємець, Т. О. Парфьонова. – Полтава : ПУЕТ, 2011. – 174 с. Режим доступу : <http://dspace.uccu.org.ua/handle/123456789/353>.
10. Гладков Л. А. Генетические алгоритмы / Л. А. Гладков, В. В. Курейчик, В. М. Курейчик / под ред. В. М. Курейчика. – 2-е издание, расширенное и доп. – М. : Физматлит, 2006. – 320 с.

УДК 519.8+004

ПРОГРАМНА РЕАЛІЗАЦІЯ ЕВРИСТИЧНОГО МЕТОДУ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧІ УПАКУВАННЯ ПРЯМОКУТНИКІВ В НЕЧІТКІЙ ПОСТАНОВЦІ

С. О. Євтушенко, СІ-52

*ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»
hacktool31@gmail.com*

Задачі геометричного проектування займають впевнену позицію у сучасному світі науки. До класу таких задач відносять задачі геометричного покриття, розкрою, упакування. Їх розв'язки необхідні для вирішення низки питань розташування геометричних об'єктів у різних галузях матеріально-технічного виробництва.

В доповіді розглядається одна із задач комбінаторної оптимізації – задача упакування прямокутників як задача оптимізації

на нечітких множинах, її розв'язання евристичним методом та його програмна реалізація.

Сформулюємо задачу упакування прямокутників з нечіткими розмірами.

Нехай є деяка напівнескінчена (достатньо довга) смуга, яка розділена на m смужок однакової ширини h . Задано ще p прямокутників, довжини яких є $a_1, \dots, a_p$, ширина – h [1].

При цьому довжини прямокутників a_i задаються нечіткими числами.

Задача полягає в розміщенні прямокутників без накладань у смугі на її початку таким чином, щоб довжина зайнятої частини смуги була мінімально можливою.

У кожній смужці в оптимальному розв'язку, очевидно, може стояти від одного до $p - (m - 1) = p - m + 1$ прямокутників. Позначивши $n = m(p - m + 1)$, введемо до розгляду $n - p$ прямокутників з шириною h та довжиною a_0 , де a_0 є нечітким числом вигляду $a_0 = \{(0|1)\}$, тобто звичайним нулем, $a_0 \in R^1$.

Тоді можна вважати, що в кожній смужці стоїть рівно $p - m + 1$ прямокутників. Позначимо x_{ij} – нечітку довжину прямокутника, що стоїть у i -ій смужці на j -ому від початку смуги місці, $i \in J_m$, $j \in J_{p-m+1}$.

Розглянемо вектор x вигляду:

$$x = (x_{11}, \dots, x_{1,p-m+1}, x_{21}, \dots, x_{2,p-m+1}, \dots, \\ x_{i1}, \dots, x_{i,p-m+1}, \dots, x_{m1}, \dots, x_{m,p-m+1}).$$

Утворимо мультимножину $G = \{a_1, \dots, a_p, a_0, \dots, a_0\}$, в якій елемент a_0 зустрічається $n - p$ раз. Тоді вектор x можна розглядати як елемент множини $E_n(G)$ переставлень з елементів мультимножини G , тобто $x \in E_n(G)$. При цьому кожному переставленню x буде відповідати певне розташування прямокутників у смугі і навпаки.

З використанням введених в [1] операцій суми, знаходження максимуму і мінімуму, характеристичного порівнювача математична модель сформульованої задачі упакування прямокутників з нечіткими розмірами представляється у вигляді [1]:

$$F^*(x^*) = \min_{x \in E_n(G)} \max_{1 \leq i \leq m} \sum_{j=1}^{p-m+1} x_{ij}; \quad (1)$$

$$x^* = \arg \min_{x \in E_n(G)} \max_{1 \leq i \leq m} \sum_{j=1}^{p-m+1} x_{ij}, \quad (2)$$

де $\arg f(x)$ позначає точку x , що доставляє значення $f(x)$ функції f .

Формула (1) дає мінімально можливу довжину зайнятої частини смуги у вигляді нечіткого числа, а формула (2) – переставлення x^* , на якій ця довжина $F^*(x^*)$ досягається.

Поширимо на задачу упакування прямокутників з довжинами, заданими нечіткими числами, евристичний алгоритм [2].

Крок 1. Впорядкуємо нечіткі довжини прямокутників таким чином: $w_1 \succ w_2 \succ \dots \succ w_p$.

Крок 2. Прямокутник з довжиною w_1 розміщуємо в першу смужку, з довжиною w_2 – в другу, ..., з довжиною w_m – в смужку m . Нехай $i = m + 1$.

Крок 3. Серед m смужок визначаємо смужку з найменшою нечіткою довжиною і розміщуємо в ній прямокутник з довжиною w_i .

Крок 4. Збільшуємо i на одиницю, якщо $i \leq p$ переходимо на крок 3, інакше – на крок 5.

Крок 5. Визначаємо смугу з найбільшою довжиною.

Для цього методу розроблено програму (мовою програмування C# в середовищі Visual Studio 2010), в якій реалізовано:

- 1) операції над нечіткими множинами;
- 2) введення даних з клавіатури; зчитування вхідних даних з файлу; генерування вхідних даних за допомогою датчика випадкових чисел;

4) збереження результатів розв'язування задачі до файлу.
Практичною новизною є програма, призначена для розв'язку цього класу задач.

Література

1. Ємець О. О. Розв'язування задач комбінаторної оптимізації на нечітких множинах: монографія / О. О. Ємець, Ол-ра О. Ємець – Полтава : ПУЕТ, 2011. – 239 с. – Режим доступу : <http://dspace.uccu.org.ua/handle/123456789/352>.
2. Гудман С. Введение в разработку и анализ алгоритмов / С. Гудман, С. Хидетниemi. – М. : Мир, 1981. – 368 с.

УДК 519.85

МЕТОД ІМІТАЦІЇ ВІДПАЛУ ДЛЯ КОМБІНАТОРНОЇ ЗАДАЧІ ЗНАХОДЖЕННЯ МАКСИМАЛЬНОГО ПОТОКУ

О. О. Ємець, д.ф.-м.н., професор;

Є. М. Ємець, к.ф.-м.н., доцент

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»
yemetsli@mail.ru

Ю. Ф. Олексійчук,

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»
olexijchuk@gmail.com

Комбінаторна задача знаходження максимального потоку розглядається, зокрема, в [1–4]. Вона є узагальненням задачі знаходження максимального потоку [5].

Постановка задачі

Нехай дано граф $\Gamma = (V, U)$, де V – множина вершин, U – множина дуг. Дугу, що сполучає вершини v_i та v_j , позначимо u_{ij} . Нехай графом $\Gamma = (V, U)$ задана транспортна мережа, тобто для кожної із дуг u_{ij} задане деяке невід'ємне число $b_{ij} \geq 0$, яке називають пропускною спроможністю дуги. Вершина, що має лише вихідні дуги, називається джерелом і позначається v_s . Вершина, яка має лише дуги, що входять, називається стоком і позначається v_t .